

miral Layton. Eind november '40 vonden toen in Singapore de eerste Brits-Australisch-Nederlandse militaire besprekingen plaats (in deze en de latere werd Nieuw-Zeeland door Australië vertegenwoordigd); besloten werd, de respectieve regeringen voor te stellen (die voorstellen werden goedgekeurd), een gemeenschappelijke code voor militaire berichten in gebruik te nemen, liaison-officiëren uit te wisselen (die zouden steeds in burger gekleed zijn) en in geval van oorlog met Japan de Engelse resp. de Nederlands-Indische luchtmacht het recht te geven, gebruik te maken van vliegvelden op Sumatra resp. Malakka en Brits-Borneo. Nadien zond admiraal Helfrich als zijn liaison-officier kapitein-ter-zee L. G. L. van der Kun naar Singapore en kapitein-luitenant-ter-zee G. B. Salm naar Melbourne – voor Manila op de Philippijnen vond hij een andere oplossing: kapitein-luitenant-ter-zee H. D. Lindner ging er de civiele functie van handelsbeschermingsofficier vervullen. Eenzelfde oplossing vonden de Amerikanen: zij voegden aan de staf van hun consulaat-generaal te Batavia een marine-officier toe die steeds in burger gekleed was. Van belang was ook nog dat midden december door de regering werd goedgekeurd dat kopieën van de geheime zee- en verdedigingskaarten van Indië zowel bij de consul-generaal te Manila als bij de gezant te Washington werden gedeponneerd (men zou ze, zodra nodig, aan de Amerikaanse staven kunnen overhandigen) en dat midden januari '41 de chef-staf van de Amerikaanse *Asiatic Fleet*, welke met 2 kruisers, 13 torpedobootjagers en 29 onderzeeboten in de Baai van Manila lag, overleg kwam plegen met admiraal Helfrich; de Amerikaan ontving bij die gelegenheid alle gegevens over de Koninklijke Marine die hij wenste, maar kon, wat Amerika's toekomstig beleid betrof, slechts de uitdrukkelijk als 'persoonlijk' aangeduide mededeling doen dat de Verenigde Staten, als de Britten of de Nederlanders aangevallen zouden worden, een welwillende neutraliteit zouden betrachten.

Eind januari '41 vonden, ditmaal in Batavia en Bandoeng, nieuwe stafbesprekingen met de Britten plaats; hier bereikte men overeenstemming om aan de respectieve regeringen voor te stellen dat ingeval van oorlog de Britten de Zuidchinese Zee en Straat Malakka als hun operatieterrein zouden beschouwen, de Australiërs de Timor- en Arafoera-zee (zie kaart XII op de pag.'s 738–739), de Nederlanders de Javazee en de overige Nederlands-Indische wateren, en dat Nederlands-Indië, als de aanval zich op Brits gebied richtte, zijn vloot en 27 bommenwerpers aan de Britten ter beschikking zou stellen en de Britten, als de aanval zich op Nederlands-Indisch gebied richtte, 24 verkenningsvliegtuigen en 24 bommenwerpers aan de Nederlanders – de Britse toezegging aan de